

RESIST

Fostering Queer Feminist Intersectional Resistances against Transnational Anti-Gender Politics

Το ερευνητικό πρόγραμμα RESIST

Για την πλήρη διεθνική έκθεση και τις εννέα μελέτες περίπτωσης,
επισκεφθείτε την ιστοσελίδα:

<https://theresistproject.eu/what-we-have-found/>

ΔΙΕΘΝΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ

Είναι ήδη καλά τεκμηριωμένη η ανάδυση του φαινομένου που έχει ονομαστεί πολιτικές «ενάντια-στο-φύλο» ("anti-gender" politics). Η παρούσα έκθεση εξετάζει την επίδραση των κινητοποιήσεων, των επιθέσεων, και των θεσμικών διακρίσεων «ενάντια-στο-φύλο», καθώς και τις αντιστάσεις σε αυτές, σε εννέα μελέτες περίπτωσης στην Ευρώπη: στη Λευκορωσία, τη Γαλλία, τη Γερμανία, την Ελλάδα, την Ιρλανδία, την Πολωνία, την Ισπανία (Καταλονία και Χώρα των Βάσκων), την Ελβετία, και σε άτομα που ζουν εξόριστα στην Ευρώπη. Η παρούσα έκθεση δείχνει τις επιπτώσεις των πολιτικών «ενάντια-στο-φύλο» σε εκείνα που στοχοποιούνται από αυτές: στα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα και κοινότητες και στα άτομα με φεμινιστική δράση. Επιπλέον, δείχνει το πως ανταποκρίνονται και αντιστέκονται σε αυτές τις πολιτικές.

Ο όρος «ενάντια-στο-φύλο» δεν χρησιμοποιείται, ή χρησιμοποιείται μόνο με πολύ συγκεκριμένους τρόπους, στις περιπτώσεις που εξετάζονται. Η έρευνα βασίζεται στα ποιοτικά δεδομένα που έδωσαν 254 άτομα με ΛΟΑΤΚΙ+ και φεμινιστική δράση, διαννοούμενα πρόσωπα, αλλά και το ευρύτερο κοινό. Ειδικότερα, συγκεντρώθηκαν οι εμπειρίες που έχουν από τις πολιτικές και πρακτικές που στρέφονται κατά του φεμινισμού, των ΛΟΑΤΚΙ+ διεκδικήσεων, των εκτρώσεων, της σεξεργασίας, καθώς και έμφυλων/σεξουαλικοποιημένων ρατσισμών και άλλων διαθεματικών περιθωριοποιήσεων, μέσα από 104 συνεντεύξεις και 36 ομάδες εστιασμένης συζήτησης κατά την περίοδο μεταξύ Ιανουαρίου και Μαΐου 2024. Επιπλέον, 58 συμμετέχοντα πρόσωπα συμπλήρωσαν το εργαλείο των Ανάγλυφων Χαρτών, το οποίο οπτικοποιεί και αναλύει τις συναισθηματικές τους εμπειρίες στο χώρο σε σχέση με τις πολιτικές «ενάντια-στο-φύλο».

Σε όλες τις μελέτες περίπτωσης, περιλαμβανομένων κοινωνιών που θεωρούνται «προοδευτικές», υπήρχαν πολλές, και συχνά αυξανόμενες, εμπειρίες λεκτικών και σωματικών επιθέσεων, συστηματικών διακρίσεων και πολιτικής βίας. Αυτές στοχοποιούν άμεσα τις φεμινίστριες, τα ΛΟΑΤΚΙ+ πρόσωπα καθώς και τις σις ετεροφυλόφιλες γυναίκες, συμβάλλοντας στην περαιτέρω περιθωριοποίησή τους. Αυτές οι επιθέσεις συμβαίνουν συχνά στους δημόσιους χώρους· αναφέρθηκαν διαταράξεις εκδηλώσεων, αντι-διαδηλώσεις, απειλές σε δημόσιους χώρους. Για τα συμμετέχοντα πρόσωπα, τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης είναι πλέον ένας χώρος όπου εκδηλώνονται τακτικά τέτοιες επιθέσεις και παρενοχλήσεις.

Τα συμμετέχοντα πρόσωπα μίλησαν εκτενώς για τον περιορισμό των δικαιωμάτων από το κράτος και άλλους θεσμούς, για την περιορισμένη πρόσβαση σε υπηρεσίες, για νόμους και πρακτικές που εισάγουν διακρίσεις. Τα θεσμικά εμπόδια είναι ιδιαίτερα έντονα, με νομικά και γραφειοκρατικά εμπόδια να επιδρούν στις ζωές των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων. Αυτό συνδυάζεται με την έλλειψη υποστήριξης (μια καταγεγραμμένη έλλειψη επίγνωσης στις δημόσιες υπηρεσίες σχετικά με τις ζωές και τις δυσκολίες των ατόμων) που επιδεινώνει την κατάσταση, αφήνοντας αρκετά άτομα να νιώθουν απομονωμένα, χωρίς κανένα στήριγμα στον αγώνα τους ενάντια στις συστημικές διακρίσεις. Οι εμπειρίες διαρθρωτικών διακρίσεων και θεσμικής εχθρότητας δείχνουν πως οι πολιτικές και ρητορικές «ενάντια-στο-φύλο» έχουν θεσμικό χαρακτήρα.

Οι κινητοποιήσεις «ενάντια-στο-φύλο» βρίσκονται σε εξέλιξη και έχουν σημαντικές επιδράσεις στις κοινότητες και τους ανθρώπους που στοχοποιούν. Σε αυτή η έκθεση διαπιστώνεται πως οι επιπτώσεις περιλαμβάνουν την επιβάρυνση της ψυχικής και της σωματικής υγείας, την απώλεια επαγγελματικών ευκαιριών και κοινωνικών σχέσεων, καθώς και περιπτώσεις που χρειάστηκε να εγκαταλείψουν τα σπίτια τους και τις κοινότητές τους. Πολλά συμμετέχοντα πρόσωπα είπαν πως νιώθουν πιο φοβισμένα, ευάλωτα και ανασφαλή, με συχνές συνέπειες στην καθημερινότητα τους όπως φόβο, εξάντληση, και άγχος. Αυτές οι συνέπειες είναι ιδιαίτερα έντονες για άτομα που έχουν διασταυρούμενες περιθωριοποιημένες ταυτότητες και αντιμετωπίζουν πολλαπλές διακρίσεις —περιλαμβανομένων διακρίσεων εντός των κοινοτήτων που θα έπρεπε να τα υποστηρίζουν, όπως οι ΛΟΑΤΚΙ+ και οι φεμινιστικές κοινότητες.

Παρά των διάχυτο χαρακτήρα των επιθέσεων «ενάντια-στο-φύλο», τα ΛΟΑΤΚΙ+ πρόσωπα και οι φεμινίστριες δεν είναι παθητικά θύματα. Συγκρούονται ενεργά με τις πολιτικές «ενάντια-στο-φύλο»: αντιστέκονται στη στοχοποίηση και τις επιθέσεις, διασφαλίζοντας την επιβίωση, τόσο τη δική τους όσο και άλλων προσώπων. Οι μορφές αντίστασης που αναφέρονται σε αυτή την έκθεση περιλαμβάνουν: τη διαμαρτυρία και την αμφισβήτηση των διαρθρωτικών διακρίσεων· το χτίσιμο δικτύων υποστήριξης· τη συμμετοχή σε δημόσιες ακτιβιστικές δράσεις· το χτίσιμο πιο ασφαλών (και χαρούμενων!) χώρων· και την αξιοποίηση μέτρων ψηφιακής ασφάλειας για την προστασία από τις διαδικτυακές παρενοχλήσεις. Οι αντιστάσεις χτίζονται, επίσης, μέσω της αλληλεγγύης από άλλα άτομα που δεν επηρεάζονται άμεσα, αλλά που παρόλα αυτά προσφέρουν υποστήριξη και αλληλοβοήθεια. Από την έρευνα φάνηκε πως η φροντίδα είναι κρίσιμη και επιτρέπει τη συνέχιση της ακτιβιστικής δράσης και την αντιμετώπιση των επιδράσεων των επιθέσεων «ενάντια-στο-φύλο».

Γενική εισαγωγή

Η άνοδος των κινημάτων, λόγων, και πολιτικών «ενάντια-στο-φύλο» αποτελεί σημαντική πρόκληση στην έμφυλη ισότητα και στις ΛΟΑΤΚΙ+¹ και φεμινιστικές δυνατότητες για μια απελευθερωμένη ζωή. Η ανάπτυξη και ο πολλαπλασιασμός τέτοιων φαινομένων στην Ευρώπη

---

¹ Στο πρωτότυπο κείμενο χρησιμοποιείται κυρίως το ακρωνύμιο LGBTIQ+ (ΛΟΑΤΙΚ+), ακολουθώντας την καθημερινή του χρήση στις περισσότερες μελέτες περίπτωσης, αντί για τη μορφή του ακρωνύμιου ως LGBTQI+ (ΛΟΑΤΚΙ+) που χρησιμοποιείται συνήθως στην Ελλάδα. Στην παρούσα μετάφραση ακολουθείται η γραφή του ακρωνύμιου στη μορφή που συνηθίζεται στα Ελληνικά (ΛΟΑΤΚΙ+). (Σ.τ.Μ.)

καταγράφεται όλο και πιο συχνά.² Το πρόγραμμα RESIST ενισχύει αυτή τη δουλειά με την χαρτογράφηση κάποιων τρόπων που εκφράζονται οι πολιτικές «ενάντια-στο-φύλο» στην Ευρώπη, τόσο διακριτικά όσο και απροκάλυπτα, όπως κινήματα διαμαρτυρίας που εργαλειοποιούν την έννοια του (κοινωνικού) φύλου (gender), πλαισιώνοντας το ως απειλή για τις παραδοσιακές αξίες και την κοινωνική τάξη.³ Σε εκείνη την έρευνα διαπιστώθηκε πως η έννοια του φύλου συχνά κατασκευάζεται σαν μια εξωτερική ιδεολογική απειλή που προωθείται από «εξωτερικούς και εσωτερικούς πράκτορες», που δημιουργεί την ανάγκη υπεράσπισης αυτού που γίνεται αντιληπτό ως «κοινωνική τάξη».⁴ Η παρούσα έκθεση βασίζεται στην σκιαγράφηση των τακτικών των πολιτικών «ενάντια-στο-φύλο», που έγινε σε προηγούμενο στάδιο του προγράμματος RESIST, προκειμένου να διερευνήσει τον αντίκτυπό τους. Με αυτό τον τρόπο ενισχύει την τρέχουσα έρευνα, καθώς συνομιλεί με τα άτομα που έχουν βιώσει τις άμεσες επιδράσεις των πολιτικών «ενάντια-στο-φύλο».

Αυτή η έκθεση διερευνά τις βιωμένες εμπειρίες της αντιμετώπισης πολιτικών «ενάντια-στο-φύλο», των επιπτώσεων τους, και των αντιστάσεων απέναντι τους, σε εννέα μελέτες περίπτωσης: στη Λευκορωσία, τη Γαλλία, τη Γερμανία, την Ελλάδα, την Ιρλανδία, την Πολωνία, την Ισπανία (Καταλονία και Χώρα των Βάσκων), την Ελβετία, και σε άτομα που ζουν εξόριστα στην Ευρώπη.⁵ Χρησιμοποιούμε τον όρο «ενάντια-στο-φύλο» (anti-gender) επιφυλακτικά, αναγνωρίζοντας πως δεν χρησιμοποιείται, ή πως χρησιμοποιείται μόνο με πολύ συγκεκριμένους τρόπους, στις περιπτώσεις που μελετήθηκαν (πράγματι, χρειάστηκε να δημιουργηθεί ένας νέος όρος σε κάποιες γλώσσες για να μπορέσει να επικοινωνηθεί στα συμμετέχοντα πρόσωπα) και δεν υπάρχει ένας κοινά αποδεκτός ορισμός του. Σε αυτή την έρευνα επικεντρωθήκαμε στις πολιτικές που στρέφονται κατά των ΛΟΑΤΚΙ+ (λεσβίες, ομοφυλόφιλοι, αμφιφυλόφιλοι/ες/α, τρανς, ίντερσεξ, και κουήρ συν άλλων) υποκειμένων, κατά του φεμινισμού, των εκτρώσεων, της σεξεργασίας· εστιάσαμε, επίσης, στους έμφυλους/σεξουαλικοποιημένους ρατσισμούς και σε άλλες διαθεματικές περιθωριοποιήσεις. Αυτό έγινε με ποιοτική έρευνα στην οποία συμμετείχαν 254 φεμινίστριες και ΛΟΑΤΚΙ+ πρόσωπα, περιλαμβανομένων ακαδημαϊκών, ακτιβιστριών, διανοούμενων, και συμμετεχόντων σε πληγείσες κοινότητες (πρβλ. το παράρτημα 1 σχετικά με τη συλλογή των δεδομένων). Στην παρούσα έκθεση αναλύουμε το πως κατανοούν, βιώνουν, διαπραγματεύονται, και αντιστέκονται στις πολιτικές, λόγους και δράσεις «ενάντια-στο-φύλο» στην καθημερινότητά τους. Αντίστοιχα εξετάζουμε το πως οι εκφάνσεις των πολιτικών

---

² Butler, J. (2024) *Who's afraid of gender?* Farrar, Straus and Giroux. Graff, A. and Korolczuk, E. (2022) *Anti-Gender Politics in the Populist Moment*. Routledge. Kuhar, R., & Paternotte, D. (2017) *Anti-Gender Campaigns in Europe: Mobilizing Against Equality*. Rowman & Littlefield.

³ RESIST (2024) *The RESIST Project. National and transnational reports on the formation of anti-gender politics*. European Union. Διαθέσιμο στο: https://theresistproject.eu/sdc_download/617/?key=547he6potvfpe1ur4w4edmxu9ah9s3 (τελευταία πρόσβαση 24 Σεπτεμβρίου 2024).

⁴ Στο ίδιο.

⁵ Σε αυτή την έρευνα ονοματίζουμε τις μελέτες περίπτωσης βάσει κρατών εντός του ευρωπαϊκού πλαισίου. Παρόλα αυτά αναγνωρίζουμε τις εγγενή αντιφάσεις αυτής της προσέγγισης και διατηρούμε μια κριτική απόσταση από αυτή την ονοματοδοσία, καθώς μπορεί να καταστήσει αόρατες κάποιες εθνικές ομάδες καθώς και την ποικιλομορφία εντός αυτών των πολιτικών οντοτήτων. Τα εν λόγω κράτη δεν είναι ομοιογενή, καθώς έχουν σχηματιστεί με αποικιακές διαδικασίες και διατηρούν τη βίαιη φύση των συνόρων τους.

«ενάντια-στο-φύλο» βιώνονται στους χώρους της καθημερινότητας, καθώς και τις αντιφάσεις μεταξύ της πολιτικής ρητορείας και της βιωμένης εμπειρίας. Προκειμένου να διερευνηθούν αυτά τα πεδία και στόχοι, η έκθεση επιζητά να κατανοήσει τις επιδράσεις των πολιτικών «ενάντια-στο-φύλο» στην καθημερινότητα, καθώς και την αντίσταση σε αυτές, με νέους τρόπους, μέσω συνεντεύξεων και ομάδων εστιασμένης συζήτησης, διασφαλίζοντας τη συμπερίληψη ομάδων που είναι περιθωριοποιημένες με πολλαπλούς τρόπους.

Η έκθεση περιγράφει τα αποτελέσματα της έρευνας και δείχνει πως, παρόλο που ο όρος «ενάντια-στο-φύλο» είναι προβληματικός και δεν είναι γνωστός ή δεν χρησιμοποιείται ευρύτερα, ατομικότητες και οργανώσεις αντιμετωπίζουν οργανωμένη και θεσμική βία, εχθρότητα, και επιθέσεις στην καθημερινότητα τους σε όλες τις μελέτες περίπτωσης. Αυτές οι επιθέσεις περιλαμβάνουν, αλλά δεν περιορίζονται σε, σκόπιμες μορφές πολιτικής βίας με στόχο να εκφοβίσουν, να φιμώσουν, και να περιθωριοποιήσουν τις έμφυλες και σεξουαλικές μειονότητες και τα άτομα με φεμινιστικές πεποιθήσεις. Αυτό το μοτίβο επαναλαμβάνεται σε όλες τις μελέτες περίπτωσης αυτής της έκθεσης, η κάθε μία με το δικό της πλαίσιο και εκφράσεις των ρητορικών και πολιτικών «ενάντια-στο-φύλο». Είναι κρίσιμο ότι τα ευρήματα των εννέα μελετών περίπτωσης αμφισβητούν την ιδέα ότι πολιτικές «ενάντια-στο-φύλο» μπορούν να βρεθούν μόνο στην Ανατολική Ευρώπη ή πως δεν υπάρχουν σε επονομαζόμενα «προοδευτικά» πλαίσια.

Η έκθεση ξεκινά με ένα κεφάλαιο που συνθέτει τα ευρήματα που διατρέχουν τις μελέτες περίπτωσης, προσφέροντας μια επισκόπηση των εμπειριών «ενάντια-στο-φύλο» στην Ευρώπη. Αυτό το κεφάλαιο αντλεί από τις εμπειρίες και αντιστάσεις των 254 συμμετεχόντων προσώπων μέσα από 104 συνεντεύξεις και 36 ομάδες εστιασμένης συζήτησης, που διεξήχθησαν μεταξύ Φεβρουαρίου και Μαΐου 2024 (περισσότερες πληροφορίες δίνονται στο παράρτημα). Τα επόμενα εννέα κεφάλαια παρουσιάζουν τα κεντρικά ευρήματα για κάθε μελέτη περίπτωσης, και ακολουθούνται από την έκθεση σχετικά με τους Ανάγλυφους Χάρτες, ένα διαδικτυακό εργαλείο που συλλέγει συστηματικά δεδομένα για τις εμπειρίες πολιτικών «ενάντια-στο-φύλο», τονίζοντας τη χωρική και συναισθηματική διάσταση των αποτελεσμάτων τους στην καθημερινότητα. Το παράρτημα 1 παρουσιάζει μια επισκόπηση των ερευνητικών μεθόδων.⁶

Ελπίζουμε πως όσες/α/οι διαβάσουν αυτή την έκθεση θα κινητοποιηθούν και θα συνδράμουν στην κατεύθυνση της ενίσχυσης των φωνών όσων επηρεάζονται, με τρόπο που να δημιουργήσει περισσότερους βιώσιμους χώρους και ζωές στην Ευρώπη και παραπέρα.

Η ομάδα του προγράμματος RESIST

EXECUTIVE SUMMARY ENDS

---

⁶ Έχει μεταφραστεί στα Ελληνικά μόνο το πρώτο κεφάλαιο σχετικά με την διεθνική επισκόπηση των ευρημάτων και το έκτο κεφάλαιο σχετικά με την μελέτη περίπτωσης της Ελλάδας. Πρβλ: <https://theresistproject.eu/what-we-have-found/> (Σ.τ.Μ.)

UNIVERSITÉ DE FRIBOURG
UNIVERSITÄT FREIBURG

Lucerne University of
Applied Sciences and Arts

HOCHSCHULE
LUZERN

**Funded by
the European Union**

Χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση με αριθμό έργου: 101060749. ΕΕ Ορίζοντας Ευρώπης (εταίροι ΕΕ); Σύστημα Εγγυήσεων της Κυβέρνησης του ΗΒ Ορίζοντας Ευρώπης (εταίρος του Ηνωμένου Βασιλείου). Κρατική Γραμματεία Εκπαίδευσης, Έρευνας και Καινοτομίας της Ελβετίας (Ελβετοί εταίροι). Οι απόψεις και οι γνώμες που διατυπώνονται εκφράζουν αποκλειστικά τις απόψεις των συντακτών και δεν αντιπροσωπεύουν κατ' ανάγκη τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Ευρωπαϊκού Εκτελεστικού Οργανισμού Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (EACEA) ή των βρετανικών και ελβετικών χορηγούσων αρχών. Η Ευρωπαϊκή Ένωση, ο EACEA και χορηγούσες αρχές δεν μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για τις εκφραζόμενες απόψεις.